

В. Р. Гич, І. С. Мареха

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

**СПЕЦИФІКА ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАКОРДОННИХ
СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
РЕГІОНІВ**

В тезах розглянуті питання вітчизняного та закордонного досвіду використання стратегій розвитку туристичного потенціалу регіонів. Проаналізовано загальну Стратегію розвитку туризму в Україні до 20269 року в

розрізі розвитку туристичного потенціалу окремих регіонів країни. Досліджено специфіку програм розвитку туристичного потенціалу окремих областей України, що діяли протягом останнього часу. Охарактеризовано основні моделі державного регулювання сфери туризму в закордонних країнах, котрі визначають специфіку використовуваних в окремих країнах світу стратегій розвитку туристичного потенціалу регіонів. Проаналізовані основні види стратегій, які використовуються в різних країнах світу для розвитку окремих компонентів туристичного потенціалу регіонів.

Ключові слова: туризм, туристичний потенціал, інфраструктура, стратегія, програми розвитку, моделі управління туризмом, стратегії екстенсивного та інтенсивного розвитку, стратегії стійкого розвитку, стратегії інноваційного типу.

The issues of domestic and foreign experience in the use of strategies for the development of tourism potential of regions are considered in theses. The general Strategy for the development of tourism in Ukraine until 20269 was analyzed in terms of the development of the tourism potential of individual regions of the country. The specifics of the tourism potential development programs of individual regions of Ukraine, which have been active in recent times, have been studied. The main models of state regulation of the field of tourism in foreign countries are characterized, which determine the specifics of strategies used in individual countries of the world to develop the tourism potential of regions.

Keywords: tourism, tourism potential, infrastructure, strategy, development programs, tourism management models, extensive and intensive development strategies, sustainable development strategies, innovative strategies.

Постановка проблеми. Важливим напрямком розвитку економіки України в сучасних умовах слід вважати розвиток туристичної галузі. Адже в усьому світі туризм є однією з важливих складових національних економік багатьох країн. В значній мірі це стосується й України, котра володіє великим та різноманітним туристичним потенціалом. Однак для забезпечення максимальної ефективності його використання необхідна розробка стратегій подальшого розвитку цього потенціалу. Відповідна розробка вимагає врахування наявного досвіду - як українського, так і закордонного, по використанню різних стратегій розвитку туризму та туристичного потенціалу. Це, в свою чергу, вимагає й детального та ґрунтового аналізу різноманітних вітчизняних та закордонних програм та стратегій розвитку туристичного потенціалу, туристичної інфраструктури та туристичного іміджу окремих регіонів.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми використання різних стратегій розвитку туризму та туристичної інфраструктури вивчалися багатьма закордонними та вітчизняними науковцями, зокрема Бартощук О. Булатовою А., Волковим С., Герасименко В., Коржиловим Л., Мальською М., Мельниченко О.,

Полюгою В., Парфіненко А., тощо. Однак стрімкий розвиток сфери туризму по всьому світу та постійне впровадження нових програм та стратегій вимагають подальших досліджень проблеми використання вітчизняних та закордонних стратегій розвитку туристичного потенціалу регіонів.

Мета дослідження – проаналізувати досвід використання вітчизняних та закордонних стратегій розвитку туристичного потенціалу окремих регіонів.

Виклад основних результатів дослідження. Проведений аналіз наукових та нормативних джерел показав наявність певного вітчизняного досвіду використання стратегій розвитку туристичного потенціалу окремих регіонів.

В даний час головним нормативним документом, що регламентує питання стратегічного розвитку туристичного потенціалу України загалом та окремих регіонів є Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16 березня 2017 р. № 168-р. Вказана стратегія визначає мету, головні завдання та напрямки розвитку окремих складових туристичного потенціалу України загалом та окремих областей та районів на вказаний період.

При цьому основними напрямками розвитку туристичного потенціалу, на які звернено особливу увагу у вказаній стратегії є розвиток туристичної інфраструктури окремих регіонів, розвиток людських ресурсів сфери туризму та проведення маркетингових досліджень та заходів з просування українських туристичних продуктів на вітчизняному та закордонному ринках[3].

Вивчення українського досвіду показав, що переважно в нашій країні стратегії розвитку туристичного потенціалу переважно реалізуються шляхом виконання окремих програм розвитку туризму, затверджених та реалізовуваних на рівні окремої області. Ці програми реалізують різні напрямки розвитку туристичного потенціалу, наприклад розвиток туристичної інфраструктури в окремих регіонах, наприклад формування ресторанно-готельної та логістичної системи, проведення різноманітних маркетингових досліджень тощо.

Водночас потрібно зауважити, що перелічені програми мають й певні недоліки. Головною проблемою таких програм слід вважати відсутність міжрегіональних зв'язків. Значною проблемою є також

низький рівень їх фінансування. Також проблемним питанням є їх переважне спрямування на маркетингову складову тощо.

Незважаючи на всі перелічені проблемні питання, в цілому можна відзначити досить значну ефективність використовуваних програм. Так, Мельниченко О. зі співавторами надає наступні оцінки рівню використанню вказаних програм (табл. 1.)

Таблиця 1.

Оцінка відповідності регіональних цільових програм розвитку туризму [2, с. 95]

<i>Область</i>	<i>Оцінка</i>
Івано-Франківська -	8,75
Запорізька -	6,25
Київська	10
Одеська	10
Полтавська	7,5
Сумська	10
Тернопільська	10
Харківська	6,25
Херсонська	10
Хмельницька	7,5
Черкаська	7,5
Чернівецька	10
Чернігівська	7,5

Наявність певних проблем використання програм розвитку туристичного потенціалу окремих регіонів свідчить про потребу врахування й закордонного досвіду використання стратегій розвитку туризму в регіонах. При цьому відразу потрібно зауважити, що в різних країнах використовуються різні моделі державного управління сферою туризму, котрі й визначають стратегії формування турпотенціалів регіонів. Відповідно до Бартошук О. таких моделей є 4:

I. Ринкова – відсутність центрального регулювання сфери туризму, в якій всі наявні питання вирішуються на рівні окремих регіонів чи об'єднаннями бізнесових структур. Типовий приклад – США.

II. Централізована модель – наявність потужного центрального органу керування туризмом.

III. Європейська модель – наявні питання вирішуються на рівні централізованого органу, який є міжструктурним утворенням, яке координує діяльність різних міністерств, взаємодіє з органами

місцевого самоврядування та бізнесовими структурами.

IV. Комбінована модель наявність комбінованого міністерства, яке, крім туристичної сфери, регулює інші напрями соціально-економічної політики, котрі поєднані зі сферою туризму..

Для України найбільш дієвим може бути використання третьої або четвертої моделі.

Відповідно до цих моделей в різних державах реалізуються й різні стратегії розвитку туристичного потенціалу. Всі їх умовно також можна поділити на 4 групи:

I. Стратегії екстенсивного типу планують економічний ріст на основі приросту факторів виробництва: збільшення площ, зайнятих туристською інфраструктурою, будівництва нових засобів розміщення туристів, спортивних і розважальних об'єктів, нової інфраструктури.

II. Стратегії інтенсивного типу в більшому ступені націлені на ріст ефективності, якості обслуговування і максимізації віддачі від існуючих туристських ресурсів і об'єктів. Такі стратегії планують більш ефективно використання земель дестинації, особливо в столицях і історичних містах – центрах культурного туризму. Удосконалювання трудової діяльності в стратегіях інтенсивного типу має на увазі нову якість робочих місць, збільшення їхньої технічної оснащеності, що зв'язано, у свою чергу, з підвищенням кваліфікації кадрів.

III. Стратегії стійкого типу розвитку туристичного потенціалу – особлива увага приділяється дбайливій експлуатації існуючих туристських ресурсів, а також гармонізації економічних, соціальних і екологічних цілей розвитку.

IV. Стратегії інноваційного типу – більша увага звертається на використання різних інновацій, проведення різноманітних маркетингових досліджень, використання сучасних цифрових технологій тощо.

Висновки. Отже на стратегічному рівні в Україні розвиток туристичного потенціалу окремих регіонів здійснювався переважно в процесі реалізації різних програм розвитку туризму в окремих областях чи районах. При цьому потрібно відзначити, що переважно такі програми були спрямовані на формування іміджевої складової туристичного потенціалу окремих регіонів країни. Слід вказати, що значною проблемою реалізації стратегій розвитку туристичного

потенціалу окремих регіонів є низький рівень їх фінансування на рівні загальнодержавного бюджету та бюджетів окремих регіонів.. Також значною проблемою є часта відсутність міжрегіональних зв'язків окремих регіональних програм розвитку туризму.

Аналіз закордонного досвіду показує, що формування стратегій розвитку окремих регіонів країни залежить від моделі державного управління сферою туризму в конкретній державі. Для України більш доцільним буде використання європейської або комбінованої моделі. В світі існують різні стратегії регіонального розвитку туристичного потенціалу - екстенсивного, інтенсивного типів, типу стійкого розвитку та інноваційного типу. Використання тієї чи іншої стратегії залежить від конкретних умов - рівня розвитку туристичного потенціалу конкретного регіону, наявних ресурсів тощо.

Список використаних джерел

1. Бартошук О.В. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід) URL: https://tourlib.net/statti_ukr/bartoshuk.htm(Дата звернення: 04.04.2023)
2. Мельниченко О. А., Шведун В. О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія: Харків: НУЦЗ 2017. 192 с.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16 березня 2017 р. № 168-р URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249826501>(Дата звернення: 04.05.2023)